

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
МЕДИЧНИЙ ІНСТИТУТ



**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ НАУКИ І ОСВІТИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ  
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,  
що присвячена 25-річчю Медичного інституту Сумського державного університету  
(м. Суми, 16-17 листопада 2017 року)

Суми  
Сумський державний університет  
2017

## ЛЕКЦІЯ, ЯК СКЛADOVA АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЕПІДЕМІОЛОГІЯ»

*Петрусевич Т.В., Зубленко О.В.*

*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця*

Підвищення якості навчального процесу в медичному ВУЗі є необхідною умовою якісної підготовки майбутніх фахівців. Навчальний процес складається з багатьох складових, в тому числі з аудиторної роботи, яка передбачає засвоєння лекційного матеріалу. Лекція має бути спрямована, як на інтенсифікацію навчального процесу, так й на розвиток особистісних якостей майбутнього лікаря. Лекції з епідеміології допомагають заповнити прогалини в знаннях шляхом надання систематизованих знань з епідеміології, розкривають стан та перспективи розвитку епідеміології, концентрують увагу на найбільш складних питаннях сьогодення, стимулюють пізнавальну діяльність та сприяють формуванню «популяційного» мислення майбутніх фахівців. Призначення сучасної лекції в навчальному процесі не в тому, щоб надати всю інформацію по темі, а для того щоб допомогти засвоїти фундаментальні проблеми дисципліни, показати взаємозв'язок з іншими дисциплінами та використання набутих знань в майбутній практичній діяльності лікаря.

Метою роботи є проведення порівняльного аналізу основних форм лекцій, які використовують в навчальному процесі при вивченні дисципліни «Епідеміологія».

Матеріали та методи дослідження: використовували інформаційні матеріали з інтернет-ресурсів та застосовували описово - аналітичні методи дослідження.

Результати: лекції можуть бути класифіковані в залежності від мети викладання інформації: вступна, оглядова лекція, лекція-візуалізація, проблемна лекція, лекція-конференція, лекція-прес-конференція, лекція провокація тощо. В навчальному процесі з вивчення дисципліни «Епідеміологія» найбільш доцільними є вступна та проблемна лекції.

Вступна лекція надає перше цілісне уявлення про предмет дослідження епідеміології та формує підґрунтя для наступного засвоєння студентами навчального матеріалу з епідеміології. Лектор визначає місце епідеміології в системі навчальних дисциплін, знайомить студентів з основними поняттями та задачами епідеміології, основними напрямками боротьби з інфекційними захворюваннями, основами епідеміологічного методу. Отриманні знання допоможуть опанувати дисципліну та будуть корисними для подальшої фахової лікарської діяльності.

Проблемна лекція надає нові знання з питань профілактичних та протиепідемічних заходів при сучасних проблемних захворюваннях, як інфекційного так і неінфекційного походження, через постановку проблемних питань, задач або ситуацій. При цьому процес пізнання студентами разом з викладачем наближається до дослідницької діяльності. Зміст проблеми можна розкрити шляхом організації пошуку її вирішення. Проблемна лекція, як одна з форм інтерактивного спілкування між лектором й студентами виявляється найбільш ефективною. Протягом лекції доцільно залучати студентів до вироблення та пошуку рішень проблем, які виникають на рівні популяції. Такий варіант лекції проводиться при роботі в невеликих аудиторіях, а саме в межах циклу «Епідеміологія», який студенти вивчають на 5 курсу. Навчальним планом передбачено 10 годин на 5 лекцій.

Враховуючи данні Едгара Дейлі («Dale's cone of experience», відомого як конус *Дейла*) людина засвоює лише 50% побаченого та почутого та майже 70% від сказаного та записаного нею. Тобто активне залучення учасників освітнього процесу в різні види активної пізнавальної діяльності дозволяє отримати більш високі результати. Інтерактивні форми проведення лекцій активують мислення студентів, підвищують мотивацію до навчання, закладають творчий підхід до вирішення завдань в роботі лікаря. Підготовка студентів до лекції з епідеміології мала б позитивний вплив як на краще засвоєння лекційного матеріалу так й на спробу вирішення нестандартних (надзвичайних) ситуацій в разі їх виникнення.

Висновок. При викладанні дисципліни «Епідеміологія» найбільш ефективними є вступна лекція та проблемні лекції з інтерактивною формою спілкування між лектором та студентами. На краще засвоєння лекційного матеріалу з епідеміології впливає попередня підготовка студентів до лекції.

## ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ

*Піскун Р.П., Шкарупа В.М., Спрут О.В.*

*Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова*

**Вступ.** При викладанні медичної біології на першому курсі досягається важлива задача: введення студентів у медицину, яка органічно входить до системи біологічних наук; ознайомлення студентів з базисними поняттями медицини – «здоров'я» та «хвороба». В процесі навчання студенти пізнають взаємозв'язок загальнобіологічних закономірностей живого із біосоціальною сутністю людини, як об'єкту медицини. Вже з перших кроків в медичному вузі студентам повинен бути закладений теоретичний фундамент, орієнтований на умови майбутньої роботи лікаря. Саме орієнтація сучасної медицини на пріоритетність молекулярно-біологічних підходів до вивчення закономірностей норми та патології зумовлює важливість науково-методичного забезпечення підготовки студентів на кафедрі медичної біології.

**Матеріали та методи.** Для оцінки ефективності науково-методичного забезпечення застосовували описовий матеріал результатів проміжного і підсумкового контролю на основі використання тестового, письмового та усного опитування студентів.

**Результати дослідження** показали, що новітні технології роблять все наочнішими і ефективнішими способи передачі інформації до суб'єкта навчання. Сучасна медична біологія повинна увібрати найголовніше з величезного обсягу інформації, яка накопичена в ході досліджень. У цьому контексті пізнання набуває рис багатофункціонального тренування, під час якого однотипна інформація подається багаторазово в класичному і новітньому відображенні і передбачувано сприймається студентами. В сучасній освіті з'являються все потужніші інструменти, що сприяють засвоєнню знань саме в позааудиторний час, коли на допомогу студентам все частіше і успішніше приходять комп'ютерні технології та Інтернет. Для забезпечення підтримки навчального процесу на сучасному рівні необхідне еволюційне прискорення в галузі створення мережі дистанційної освіти та її методичного оснащення. З метою поліпшення ефективності позааудиторної роботи студентів на часі створення мережі освітніх інтернет – ресурсів, на яких повинні бути доступні програмні та

ілюстративні матеріали з медичної біології і, найголовніше, інтерактивне спілкування з фахівцями у формі інтернет - конференцій, профільних чатів, тематичних електронних поштових скриньок. Колективом кафедри медичної біології Вінницького НМУ розроблений і впроваджений в педагогічну практику протокольний зошит для практичних занять який логічно охоплює такі розділи медичної паразитології як протозоологія, гельмінтологія і арахноентомологія. Викладення навчального матеріалу носить комплексний характер: заняття включають схеми циклів розвитку паразитів, порівняльні таблиці-характеристики, контрольні завдання, перевірочні і навчальні малюнки. В кожній темі міститься додаткова інформація про збудників паразитів, яка уточнює можливі застарілі дані підручників і навчальних посібників. З метою стимулювання інтересу студентів до предмету зошит ілюстрований малюнками та оригінальними схемами, а в кінці кожного заняття наведені контрольні питання, які пов'язують матеріал кожної теми з вимогами програми, котрі дозволяють студентам оцінити свій рівень підготовки. В зошиті також включені моделюючі реальну ситуацію задачі, рішення яких залежить від умінь аналізувати та співставляти наведені дані. Апробація протокольного зошита свідчить про ряд переваг його застосування в навчальному процесі. Студенти не витрачаючи часу на технічне написання термінів та малювання циклів розвитку паразитів, а можуть використовувати його в повному обсязі на засвоєння нових знань, формування уявлень про послідовність подій в організмі хворого, на набуття навичок і умінь у визначенні паразитичних організмів, що підвищує рівень спеціальної професійної підготовки. Складання порівняльних таблиць-характеристик дозволяє виявити міжвидові різновиди паразитів і швидко їх запам'ятати. Ілюстративний матеріал значно полегшує засвоєння теми, а рішення задач сприяє виробленню умінь аналізувати і узагальнювати явища та факти. Крім цього, студент використовує зошит в ході самостійної роботи при підготовці до практичних занять, що робить знання більш стійкими.

**Висновок.** Проблема підвищення якості освіти студентів – медиків можна вирішити поєднанням підбору оптимального по змісту і об'єму навчального матеріалу з пошуком найкращих шляхів його організації, викладання та контролю засвоєння.

## ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ» ПРИ ВИВЧЕННІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ

*Пристапа Л.Н., Кириченко Н.М., Псарьова В.Г.*

*Сумський державний університет, кафедра внутрішньої медицини післядипломної освіти*

Метод „Мозкового штурму" (МШ) - інтерактивна технологія колективного обговорення направлена на генерування ідей по рішенню проблеми, заснований на процесі спільного вирішення поставлених в ході організованої дискусії проблемних завдань. Принципи методу: кожному надається можливість висловитись, усі твердження приймаються, наголошується на кількості, а не на якості пропозицій, ідеї не оцінюються й не критикуються. МШ здійснюється в два етапи: перший - висування будь-яких, навіть безглузких, ідей; другий – вивчення та обговорення кожної пропозиції. Метод МШ дозволяє залучити усіх студентів групи до обговорення, формує вміння висловити свою думку, слухати опонентів, взаємодіяти один з одним.

**Мета:** Порівняти успішність засвоєння теми «вторинна артеріальна гіпертензія» студентами п'ятого курсу.

**Матеріали і методи:** На основі цілей, завдань, характеристики і принципів МШ розроблений сценарій заняття, яке методично складається з трьох етапів: підготовчого, основного і підсумкового. Для кожного етапу заняття розроблені матеріали методичного забезпечення. Для основного етапу розроблено клінічний випадок, який є складним, не типовим і забезпечує міжпредметну інтеграцію по «вертикалі» та по «горизонталі». Відповідно теми розроблена карта міждисциплінарної інтеграції за формою: «дисципліна» - «знати» - «вміти». Вертикальна інтеграція побудована на послідовному вивченні медико-біологічних, фундаментальних і клінічних дисциплін. Горизонтальна інтеграція – на одночасному системному комплексному вивченні окремої системи і органу в морфо-функціональному і семіотичному аспектах в нормі і при патології. І групу склали студенти (n=13), які засвоїли тему відповідно методичним рекомендаціям проведення практичного заняття, II групу склали студенти (n=12), яким в складі основного заняття був застосований інтерактивний метод МШ. Рівень засвоєння теми визначали за результатами розв'язання нетипових, ускладнених задач та програмованого тестового контролю, побудованого на завданнях III рівня складності.

**Результати:** За дану тему студенти I групи отримали оцінки: «незадовільно» - 7,7%, «задовільно» - 61,5%, «добре» - 23,1%, «відмінно» - 7,7%, таким чином середній бал групи – 3,3. Успішність II групи була такою: «незадовільно» - не отримав ніхто, «задовільно» - 33,3%, «добре» - 50,0%, «відмінно» - 16,7%, середній бал – 3,8. При діагностиці рівня засвоєння знань у II групі студентів таких, що не засвоїли дану тему не було, тих, що отримали оцінку «задовільно» було в 1,8 рази менше ніж у I групі, оцінку «добре» одержало в 1,4 рази більше студентів II групи, «відмінно» у 2,2 рази частіше виставлено у II групі. Таким чином, вищий рівень знань продемонстрували студенти II групи.

**Висновки:** Використання запропонованої технології МШ призводить до більш високого рівня засвоєння теми заняття, що доводить його ефективність у навчальному процесі.

## ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВИТИ ЛІКАРІВ

*Пристапа Л.Н., Кириченко Н.М., Псарьова В.Г.*

*Сумський державний університет, кафедра внутрішньої медицини післядипломної освіти*

Медичні кадри є найбільш значущою складовою системи охорони здоров'я. Потреба у висококваліфікованих фахівцях сприяє зміні концепції і підвищенню ефективності викладання при проведенні циклів підвищення кваліфікації лікарів. Нажаль, лекційно-семінарська система з використанням пояснювально-ілюстрованого методу викладання домінує дотепер. Тоді як проблему навчання зрілої людини необхідно розглядати згідно теорії навчання дорослих – андрагогіки, що реалізує найдавнішу форму навчання: вчимося не для школи, а для життя. Сформована особистість ставить перед собою конкретні цілі навчання в отриманні нових професійних знань і прагне самостійності, самореалізації і самоуправління, та